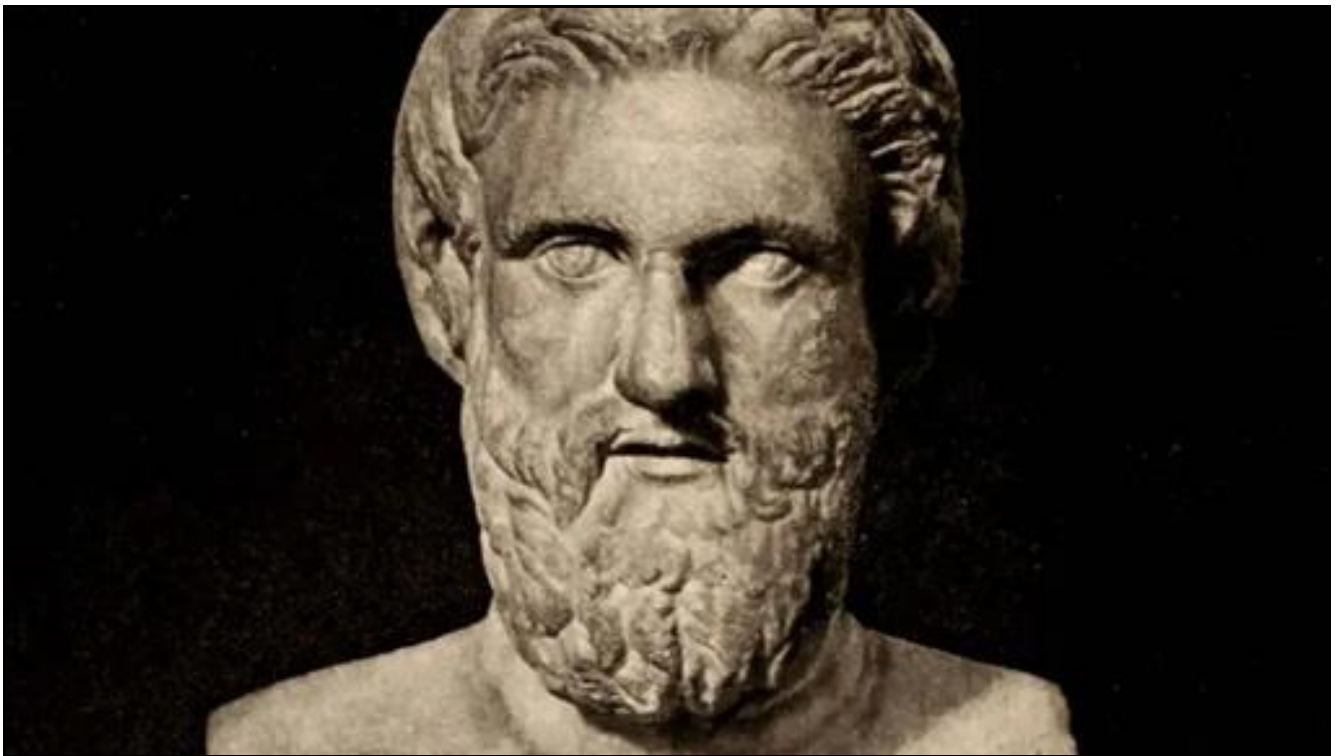

Τάσος Ανθουλιάς

ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΗΣ

Ο Αριστοφάνης (445 – 386 π.Χ.) ήταν κωμωδός της αρχαίας Αθήνας. Έντεκα από τα 46 έργα του σώζονται σχεδόν ολοκληρωμένα. Αυτά παρέχουν τα πιο πολύτιμα παραδείγματα ενός είδους κωμικού δράματος που είναι γνωστό ως Παλιά Κωμωδία. Γνωστός και ως «Ο πατέρας της κωμωδίας», ο Αριστοφάνης λέγεται ότι αναδημιουργεί τη ζωή της αρχαίας Αθήνας πιο πειστικά από κάθε άλλον συγγραφέα. Οι δυνάμεις του για τη γελοιοποίηση φόβισαν πολλούς συγχρόνους του και αναγνωρίστηκαν αργότερα από σημαντικούς ανθρώπους.

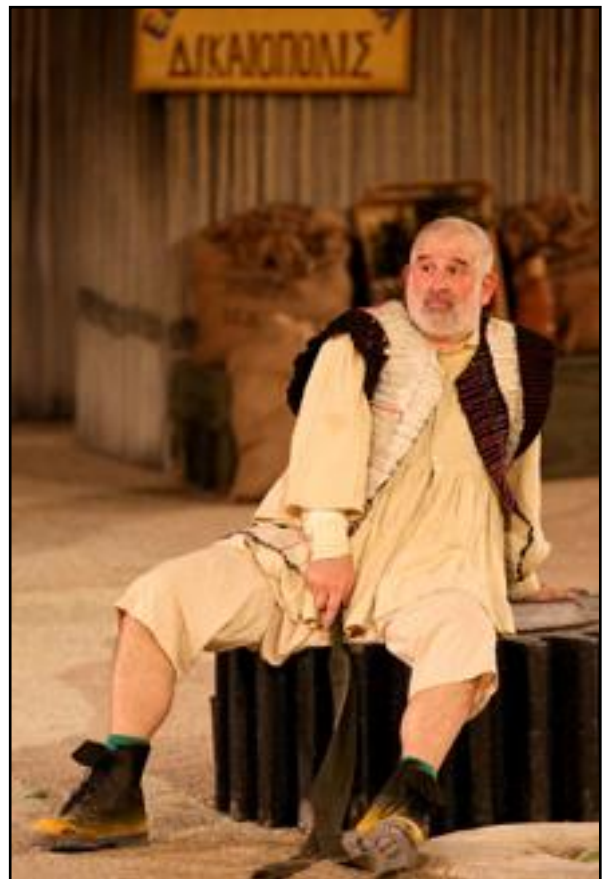
ΧΕΛΙΔΟΝΙ 2023

Ο Αριστοφάνης γεννήθηκε και έζησε στην Αθήνα. Τα χρόνια που μεγάλωσε η Αθήνα και οι κάτοικοί της ζούσαν σε μία εποχή ειρήνης και άνθησης, κατά την οποία στην πολιτική ζωή κυριαρχούσε η προσωπικότητα του Περικλή. Αυτή η εποχή διήρκεσε μέχρι την έναρξη του τριακονταετούς πελοποννησιακού πολέμου το 431 π.Χ. Για τη ζωή του, όμως, μόνο ελάχιστα είναι σήμερα γνωστά. Νυμφεύτηκε νωρίς και

απέκτησε τρεις γιους. Από τα έργα του φαίνεται πως είχε εξαιρετική μόρφωση, γενική και ειδική. Εκτός από τη μόρφωση, την οποία η Αθήνα του Περικλή έδινε στους νέους, γνώριζε άριστα τα έργα των προηγούμενων ποιητών και φρόντισε να τελειοποιηθεί στη σκηνική τέχνη. Ήταν πνευματώδης ευφυολόγος, χιουμορίστας και με περίσσεια τόλμη καυτηρίαζε προπάντων τους δημαγωγούς, τους σοφιστές και τον δήμο της Αθήνας.

Η κωμωδία «**Αχαρνής**» παρουσιάστηκε στα Λήναια του 425 π.Χ. όταν ο Αριστοφάνης ήταν 21 ετών και πήρε το πρώτο βραβείο. Ο Πελοποννησιακός Πόλεμος συνεχίζεται. Οι Σπαρτιάτες, με αλλεπάλληλες επιδρομές στην Αττική έχουν καταστρέψει τα αμπέλια, τις ελιές και τα οπωροφόρα, που αποτελούν την βάση της γεωργικής παραγωγής της Αθήνας και έχουν αναγκάσει τον αγροτικό πληθυσμό να εγκαταλείψει τις μόνιμες κατοικίες του στους διάφορους δήμους της Αττικής και να βρει καταφύγιο εντός των Μακρών Τειχών της πόλης. Ένας αγρότης, ο Δικαιόπολις, απηυδισμένος από τον πόλεμο και τα συνεπακόλουθα γεγονότα είναι αποφασισμένος στην Εκκλησία του Δήμου να επιβάλει συζήτηση για την σύναψη συνθήκης ειρήνης με τη Σπάρτη.

Η συνέλευση, όμως, δεν δέχεται συζήτηση για την ειρήνη. Αφού ο Δικαιόπολις διαπιστώνει ότι δεν υπάρχει ελπίδα πραγματοποίησης της επιθυμίας του, καλεί, προτού τελειώσει η συνεδρίαση της Εκκλησίας του Δήμου, τον Αμφίθεο και τον στέλνει στην

Σπάρτη, προκειμένου αυτός να συνάψει ιδιωτική συνθήκη ειρήνης μόνο για τον Δικαιόπολη και την οικογένειά του. Ο Αμφίθεος επιστρέφει την στιγμή που κηρύσσεται το τέλος της συνέλευσης, φέρνοντας στον Δικαιόπολη τρία «δείγματα ειρήνης». Τότε ο Δικαιόπολις έρχεται σε προφορική αντιπαράθεση με τον στρατηγό Λάμαχο και πείθει τον χορό για το δίκαιό του.

Η κωμωδία τελειώνει με τον Δικαιόπολη να έχει κερδίσει βραβείο οινοποσίας, ενώ ο Λάμαχος έχει τραυματιστεί σε μάχη με τον εχθρό.

Η κωμωδία «Νεφέλες» παρουσιάστηκε για πρώτη φορά στα Μεγάλα Διονύσια το 423 π.Χ. όπου απέσπασε το τρίτο βραβείο. Το όνομα του έργου οφείλεται στις *Νεφέλες* (τις νεφελώδεις δηλαδή ιδέες της φιλοσοφίας), τις οποίες, κατά τον Αριστοφάνη, ο Σωκράτης θεωρεί θεές, μαζί με το *Χάος* και τη *Γλώσσα*, και με αυτές αντικαθιστά τους θεούς της πόλης. Ο Αριστοφάνης καυτηριάζει τα φροντιστήρια των σοφιστών.

Ο Στρεψιάδης, ένας γέρος Αθηναίος χωριάτης, παντρεμένος με μία αριστοκράτισσα Αθηναία, εγκαταστάθηκαν στην Αθήνα κι απέκτησαν έναν γιο, τον Φειδιππίδη, που αναθρεμμένος σαν αριστοκράτης, έφτασε στο σημείο να καταχρεώσει τον πατέρα του με τις σπατάλες του και την άσωτη ζωή του. Στριμωγμένος ο Στρεψιάδης από τους δανειστές του παίρνει την απόφαση να στείλει τον γιο του στο Φροντιστήριο του Σωκράτη για να μάθει τον άδικο και τον δίκαιο λόγο, ώστε να μπορεί να δικαιώνεται στις δίκες και να γλιτώσει από τα διάφορα δανεικά και τους δανειστές. Ο Φειδιππίδης δεν έχει καμιά όρεξη να κλειστεί στη σχολή κι έτσι ο γέρο-Στρεψιάδης αναγκάζεται να φοιτήσει ο ίδιος στο Φροντιστήριο. Γρήγορα όμως ο Σωκράτης τον διώχνει ως ανεπίδεκτο μαθήσεως και τελικά πείθει τον γιο του να φοιτήσει στη σχολή του μεγάλου φιλόσοφου. Σύντομα θα αντιληφθεί πως όλα τα μαθήματα που πήρε ο γιος του, θα τα πληρώσει ο ίδιος και πικρά μάλιστα.

Η κωμωδία «Σφήκες» παρουσιάστηκε στα Λήναια το 422 π.Χ. και πραγματεύεται τη δικομανία των Αθηναίων, ενώ παράλληλα ασκεί κριτική στον Κλέωνα. Ο στόχος είναι η λειτουργία της αθηναϊκής δημοκρατίας. Ο Κλέων είχε αυξήσει το ποσό της αποζημίωσης για τη συμμετοχή στη δικαστική διαδικασία. Οι γηραιότεροι πολίτες, ελεύθεροι υποχρεώσεων, προσέρχονταν έτσι καθημερινά στην Ηλιαία (το

δικαστήριο ενόρκων). Κατέληξαν, λοιπόν, «επαγγελματίες» μισθωτοί δικαστές, με αμφίβολη μάλιστα δικαστική προσφορά.

Ο Βδελυκλέων έχει φυλακίσει τον ηλιαστή δικαστή πατέρα του Φιλοκλέωνα στο σπίτι, για να τον εμποδίσει να παρευρίσκεται στο δικαστήριο και έτσι να τον θεραπεύσει από τη δικομανία του. Όταν όμως οι συνάδελφοί του ηλιαστές –ένας χορός από σφήκες– περνάνε από το σπίτι για να τον πάρουν, ο Φιλοκλέων προσπαθεί να δραπετεύσει. Ο γιος του όμως την τελευταία στιγμή τον εμποδίζει. Μετά από έναν αγώνα λόγων ο Βδελυκλέων πείθει τον πατέρα του να μείνει στο σπίτι και να δικάζει τα «οικιακά» αδικήματα τα οποία διαπράττουν οι δούλοι του σπιτιού (περιλαμβανομένων και των σκύλων).

Έτσι ο Φιλοκλέων δικάζει έναν σκύλο του γιατί έκλεψε ένα κομμάτι τυρί από έναν άλλο σκύλο (αναφορά σε πρόσφατη δίκη κατά την οποία ο Κλέων είχε κατηγορήσει τον στρατηγό Λάχητα ότι είχε δωροδοκηθεί από τους Σικελούς, εχθρούς των Αθηναίων). Παρά την πρόθεσή του να καταδικάσει τον σκύλο του, ο Φιλοκλέων ξεγελιέται από τον γιο του και αθώνει –προφανώς για πρώτη φορά στη ζωή του– τον κατηγορούμενο.

Στο τέλος, ο Φιλοκλέων συνηθίζει στην καινούρια του ζωή και επιδίδεται σε γλέντια, μεθύσια και κάθε λογής καλοπέραση. Έχει πλέον οριστικά γιατρευτεί από το πάθος της δικομανίας.

Η κωμωδία «**Ειρήνη**» παρουσιάστηκε το 421 π.Χ. στα Μεγάλα Διονύσια και κέρδισε το δεύτερο βραβείο. Το θέμα του έργου είναι ενάντια στον Πελοποννησιακό Πόλεμο που μάστιζε τις ελληνικές πόλεις και θεωρείται ένα από τα πιο αντιπολεμικά έργα όλων των εποχών. Ο Τρυγαίος, ένας Αθηναίος που έχει βαρεθεί τον πόλεμο, έχει μεγαλώσει ένα σκαθάρι για να το καβαλήσει και να ανέβει στον Δία για να τον

ρωτήσει γιατί αφήνει τους Έλληνες να πολεμάνε. Φτάνοντας εκεί όμως βλέπει ότι οι θεοί έχουν φύγει γιατί θύμωσαν με τους Έλληνες και έχει μείνει μόνο ο Ερμής για τις τελευταίες ετοιμασίες. Του εξηγεί ότι εκεί μένει πλέον ο Πόλεμος ο οποίος έχει φυλακίσει την Ειρήνη.

Εμφανίζεται τότε ο Πόλεμος που έχει ένα τεράστιο γουδί για να λιώσει μέσα τις ελληνικές πόλεις. Όμως όταν στέλνει τον γιο του τον Τάραχο να ζητήσει γουδοχέρι από τους Αθηναίους και τους Σπαρτιάτες αυτός επιστρέφει λέγοντας ότι έχουν χάσει το γουδοχέρι τους, εννοώντας τον Κλέωνα και τον Βρασίδα που είχαν σκοτωθεί. Καθώς ο Πόλεμος φεύγει, ο Τρυγαίος καλεί τον χορό που αποτελείται από Έλληνες από διάφορες πόλεις για να ελευθερώσουν την Ειρήνη.

Χάρη στη βοήθειά τους, κυρίως των γεωργών που έχουν τραβήξει τα πιο πολλά στον πόλεμο, καταφέρνουν να ελευθερώσουν την Ειρήνη και την Οπώρα και τη Θεωρία που ήταν μαζί της. Ο Τρυγαίος επιστρέφει στην Αθήνα μαζί με την Οπώρα για να την παντρευτεί και τη Θεωρία για να τη δώσει στη Βουλή. Πριν τον γάμο τον επισκέπτονται διάφοροι έμποροι που πουλούσαν όπλα και ο Τρυγαίος τους δίνει συμβουλές για το πώς να τα χρησιμοποιήσουν τώρα που δεν είναι πια χρήσιμα.

Η κωμωδία «**Ορνιθες**» παρουσιάστηκε το 414 π.Χ. στα Μεγάλα Διονύσια, χαρίζοντας στον δημιουργό της το δεύτερο βραβείο. Ο Αριστοφάνης βρίσκει την ευκαιρία να διακωμωδήσει τους συκοφάντες και τους κόλακες του δήμου, καθώς και τις θεωρίες για νέα πολιτεύματα, για τη συνέχιση του Πελοποννησιακού πολέμου και την εκστρατεία του νεαρού στρατηγού Αλκιβιάδη στη

Σικελία που κατέληξε σε τραγωδία. Δυο Αθηναίοι φίλοι, ο πονηρός Πεισθέταιρος και ο αγαθός Ευελπίδης, επιθυμούν να βρουν το πουλί τσαλαπετεινό (που άλλοτε ήταν άνθρωπος, ο βασιλιάς Τηρέας) για να το ρωτήσουν σε ποια πόλη μπορεί κανείς να ζήσει ήσυχα, πλούσια και ειρηνικά, χωρίς τη δικομανία των Αθηναίων.

Όταν βρίσκουν τον τσαλαπετεινό, εκείνος τους απογοητεύει, καθώς δεν έχει να προτείνει καμία πόλη που να τους αρέσει. Τότε όμως ο Πεισθέταιρος συλλαμβάνει την ιδέα να ιδρύσουν μαζί με τον τσαλαπετεινό-Τηρέα την πόλη των πουλιών στους αιθέρες, στο μεσοδιάστημα δηλαδή μεταξύ του κόσμου των ανθρώπων και του κόσμου των θεών. Ο τσαλαπετεινός πείθεται και καλεί τα πουλιά για να τους ανακοινώσουν μαζί το σχέδιο του Πεισθέταιρου. Τα πουλιά εμφανίζονται αγριεμένα από την εισβολή των ανθρώπων και θεωρώντας ότι ο τσαλαπετεινός τους πρόδωσε, ετοιμάζονται να επιτεθούν στους εισβολείς.

Ο Πεισθέταιρος, όμως, πείθει τα πουλιά να ιδρύσουν τη Νεφελοκοκκυγία (κατοικία των κούκων στα σύννεφα, την πόλη δηλαδή των πουλιών) με στόχο να αναδειχτούν ρυθμιστές της θεϊκής εξουσίας λειτουργώντας ως ενδιάμεσοι των θεών με τους ανθρώπους. Έτσι, τα πουλιά χωρίζονται σε ομάδες εργασίας και ξεκινάει το χτίσιμο του τείχους που θα περιβάλλει τη χώρα των πουλιών και θα εμποδίζει έτσι την τσίκνα από τις θυσίες των ανθρώπων να ανεβαίνει στους θεούς. Οι θεοί αρχίζουν να πεινούν και να ανησυχούν γιατί δεν φτάνει πια στους ουρανούς η τσίκνα των σφαγτών.

Φτάνει αντιπροσωπεία των θεών για να διαπραγματευτεί την ελεύθερη διακίνηση της τσίκνας. Οι διαπραγματεύσεις –οι οποίες διεξάγονται δίπλα από ένα σφαχτό που ψήνεται– καταλήγουν στον γάμο της όμορφης νεαρής θεάς Βασιλείας με τον Πεισθέταιρο. Έτσι το έργο τελειώνει με τη γαμήλια ένωση του Πεισθέταιρου και της ουράνιας θεάς.

Η κωμωδία «**Θεσμοφοριάζουσες**» παρουσιάστηκε το 411 π.Χ. στα Μεγάλα Διονύσια. Είναι μια σάτιρα στο πρόσωπο και τα έργα του Ευριπίδη. Εκμεταλλεύόμενος την αντιπάθεια του αρχαίου τραγικού για τις γυναίκες, τον παρουσιάζει να συγκρούεται με αυτές κατά τη διάρκεια της μεγάλης τους γιορτής, των Θεσμοφοριών.

Στην Αθήνα του 5ου π.Χ. αιώνα, ο Ευριπίδης, ο γνωστός ποιητής, βρίσκεται μαζί με έναν γέρο συγγενή του, τον Μνησίλοχο. Ο Ευριπίδης είναι εξαιρετικά ανήσυχος, γιατί όπως λέει στον Μνησίλοχο, οι γυναίκες που σήμερα θα βρίσκονται μαζεμένες στη μεγάλη τους γιορτή, τα Θεσμοφόρια, είναι αποφασισμένες να βρουν ένα τρόπο να τον καταστρέψουν, επειδή θεωρούν ότι τις δυσφημίζει στα έργα του. Ο κίνδυνος, λέει, είναι μεγάλος, και σκέπτεται πως ο μοναδικός τρόπος για να τον αποτρέψει, είναι να στείλει στα Θεσμοφόρια έναν δικό του άνθρωπο, ντυμένο γυναικεία, για να τον υπερασπίσει. Ο γερο-Μνησίλοχος, αναλαμβάνει τη δύσκολη αποστολή. Αφού ξυριστεί, ντυθεί γυναικεία και αποσπάσει όρκο από τον Ευριπίδη πως αν κάτι δεν πάει καλά θα κάνει τα πάντα για να τον σώσει, ο Μνησίλοχος θα πάει στο ναό της Δήμητρας θεσμοφόρου.

Εκεί θα ακούσει τις Θεσμοφοριάζουσες, που αποτελούν τον Χορό της κωμωδίας, να κατηγορούν τον Ευριπίδη και να θέλουν να τον εξολοθρεύσουν γιατί τους έχει κάνει μεγάλο κακό με τον τρόπο που τις παρουσιάζει στα έργα του. Όταν πάρει τον λόγο ο μεταμφιεσμένος Μνησίλοχος, στην αρχή θα επιτεθεί με σφοδρότητα κατά του Ευριπίδη, αλλά μετά θα υποστηρίξει πως ο κατηγορούμενος δεν αποκάλυψε παρά μόνο ένα πολύ μικρό μέρος από τις πονηριές των γυναικών. Οι γυναίκες ακούγοντας αυτές τις απόψεις αρχίζουν να αγανακτούν, και να ορμούν εναντίον του.

Η πλαστοπροσωπία αποκαλύπτεται και η θέση του γέροντα είναι δύσκολη. Ο Μνησίλοχος καταφεύγει σε διάφορα μέσα για να ειδοποιήσει τον Ευριπίδη. Αργότερα εμφανίζεται ο ίδιος ο Ευριπίδης, ντυμένος στην αρχή ως Μενέλαος και αργότερα ως Περσέας. Η αγωνία του Μνησίλοχου εν τω μεταξύ συνεχίζεται. Κατηγορείται για παραβίαση των ιερών τελετουργικών κανόνων και φρουρείται από έναν τοξότη ο οποίος τον έχει δεμένο σε μια σανίδα.

Ο Ευριπίδης κάνει στις γυναίκες μια συμφέρουσα για όλους πρόταση: δεν θα τις ξανακακολογήσει στα έργα του, αν τον αφήσουν να απελευθερώσει τον δυστυχή γέρο. Οι γυναίκες δέχονται. Η κωμωδία τελειώνει με τους πανηγυρισμούς του Χορού.

Η κωμωδία «**Λυσιστράτη**» παρουσιάστηκε το 411 π.Χ. Θεωρείται ένα από τα χαρακτηριστικότερα αντιπολεμικά έργα. Στην αρχαία Αθήνα, κατά την περίοδο του Πελοποννησιακού πολέμου, οι γυναίκες με επικεφαλής τη Λυσιστράτη αποφασίζουν να σταματήσουν τον πόλεμο και να ξαναφέρουν την ειρήνη στον τόπο τους. Την αρχική ιδέα έχει συλλάβει η Λυσιστράτη η οποία γι' αυτόν το λόγο έχει συγκαλέσει κρυφά όλες τις

Αθηναίες αλλά και αντιπροσώπους από τις υπόλοιπες πόλεις. Οι γυναίκες συγκεντρώνονται αλλά όταν εκείνη τους προτείνει την κήρυξη ερωτικής αποχής μέχρι οι άντρες να αποφασίσουν τη λήξη του πολέμου αρχικά διαφωνούν. Τελικά και μετά από έντονους δισταγμούς πείθονται όταν η σπαρτιάτισσα Λαμπιτώ με αποφασιστικότητα προσχωρεί στο σχέδιο της Λυσιστράτης. Η απόφαση σφραγίζεται με όρκο πάνω στο κρασί.

Η αποχή αρχίζει να γίνεται ανυπόφορη και για τα δύο φύλα. Όμως οι άντρες έχουν αρχίσει να αισθάνονται πολύ βαριές τις συνέπειες. Οι γυναίκες τους, σύμφωνα με τις οδηγίες της Λυσιστράτης, τους προκαλούν όσο γίνεται περισσότερο χωρίς όμως τελικά να υποκύπτουν στις επιθυμίες τους. Παράλληλα το σχέδιο των

γυναϊκών έχει επιτυχία και στη Σπάρτη. Ένας Σπαρτιάτης κήρυκας έρχεται και ζητά να ορίσουν οι Αθηναίοι αντιπροσώπους για να αρχίσουν οι διαπραγματεύσεις της ειρήνης. Οι Σπαρτιάτες απεσταλμένοι και οι Αθηναίοι κάνουν έκκληση στη Λυσιστράτη να τους βοηθήσει στο συμβιβασμό. Η Λυσιστράτη το πετυχαίνει με τη βοήθεια μιας καλλονής, της προσωποποιημένης Συμφιλίωσης. Το αίσιο τέλος σφραγίζεται με ένα συμπόσιο που παραθέτουν οι γυναίκες μέσα σε μια αποθέωση από τραγούδια και χορούς.

Η κωμωδία «**Βάτραχοι**» παρουσιάστηκε για πρώτη φορά στα Λήναια το 405 π.Χ., κερδίζοντας το πρώτο βραβείο. Ο θεός Διόνυσος απογοητευμένος από την κατάσταση του θεάτρου στην Αθήνα, καθώς οι μεγάλοι τραγικοί έχουν πεθάνει, είναι αποφασισμένος να αναλάβει δράση για να αρχίσουν ξανά αξιόλογοι δραματικοί αγώνες στην Αθήνα. Μαζί με τον δούλο του Ξανθία ξεκινούν ένα περιπετειώδες ταξίδι προς τον Κάτω Κόσμο με σκοπό να φέρουν πίσω τον καλύτερο τραγικό ποιητή.

Όταν φτάνουν στον Άδη, επικρατεί αναταραχή. Ο Ευριπίδης διεκδικεί από τον Αισχύλο την τιμητική θέση του καλύτερου τραγικού ποιητή. Για να λυθεί η διαφορά, ο Πλούτωνας καλεί τον Διόνυσο σε ρόλο διαιτητή, καθώς και τους τραγικούς σε έναν δραματικό διαγωνισμό. Ο αγώνας για την ανάδειξη του καλύτερου αρχίζει. Τα κωμικά ευρήματα και τα αστεία επεισόδια διαδέχονται το ένα το άλλο και μέσα από την πικρή σατιρική διάθεση του Αριστοφάνη έρχεται στο φως η πάντα σύγχρονη διάσταση του έργου. Τα θέματα που κυρίως τον απασχόλησαν πηγάζουν από τα προβλήματα της Αθήνας στη διάρκεια του Πελοποννησιακού Πολέμου – τον οποίο θεωρούσε καταστρεπτικό. Εστιάσθηκε ιδιαίτερα στην ειρήνη, τη δημοκρατία, τις νέες φιλοσοφικές ιδέες και την οικονομική, κοινωνική και ηθική κρίση της αθηναϊκής κοινωνίας της εποχής εκείνης.

Η κωμωδία «Πλούτος» γράφηκε το 388 π.Χ. και είναι η τελευταία σωζόμενη του Αριστοφάνη. Στην κωμωδία αυτή ο Αριστοφάνης διακωμωδεί την κακή διανομή του Πλούτου, που, επειδή είναι τυφλός, πηγαίνει στους κακούς. Αλλά ένας χρηστός πολίτης, ο Χρεμύλος, μαζί με τον τετραπέρατο δούλο του Καρίωνα, περιθάλλουν τον τυφλό, τιμωρημένο από τον Δία, θεό Πλούτο, που μικρός τυφλώθηκε για να αποφεύγει τους

δίκαιους, τους σοφούς και τους έντιμους.

Ο Θεός Πλούτος λοιπόν ξαναβρίσκει το φως του, μετά τη γιατρεία που του προσφέρουν ο Χρεμύλος με τον δούλο του. Και ο Πλούτος δίνει τα πλούτη του στους αγαθούς και τους κακούς τους κάνει φτωχούς. Στην κωμωδία αυτή ο ποιητής δεν διακωμωδεί ορισμένα πρόσωπα, αλλά καταστάσεις και άτομα.

ΜΕΝΑΝΔΡΟΣ

Ο Μένανδρος (342 – 290 π.Χ.) ήταν Αθηναίος κωμωδός, από τους σημαντικότερους εκπροσώπους της Νέας Αττικής κωμωδίας (τελευταία εποχή της αρχαίας κωμωδίας). Έγγραψε 108 κωμωδίες και αναδείχθηκε οκτώ φορές νικητής στους θεατρικούς αγώνες των Ληναίων. Απεικονίζει τα ήθη και τα έθιμα της κοινωνίας της Αθήνας σε μια εποχή καθοριστικών αλλαγών μετά τον θάνατο του Μεγάλου Αλεξάνδρου. Μόνο ένα έργο του (Ο Δύσκολος) έχει διασωθεί.

Ο Μένανδρος γεννήθηκε στην Κηφισιά. Ο πατέρας του ήταν στρατηγός των κληρούχων Αθηναίων που εστάλησαν για να αντιμετωπίσουν τις επιχειρήσεις του Φιλίππου Β΄ της Μακεδονίας. Ήταν μαθητής του Θεόφραστου στην Περιπατητική Σχολή και πιθανότατα γνώρισε και τον Αριστοτέλη. Υπηρέτησε τη στρατιωτική και πολιτική του θητεία μαζί με τον συνέφηβο Επίκουρο και συνδέθηκαν με βαθιά φιλία. Έλαβε τιμητική πρόσκληση από τον Πτολεμαίο Α΄ να μεταβεί στην Αίγυπτο αλλά δεν την αποδέχθηκε.

Έζησε στην Αθήνα μέχρι τον θάνατό του που φέρεται να επήλθε από πνιγμό στον όρμο της Φρεαττύδας.

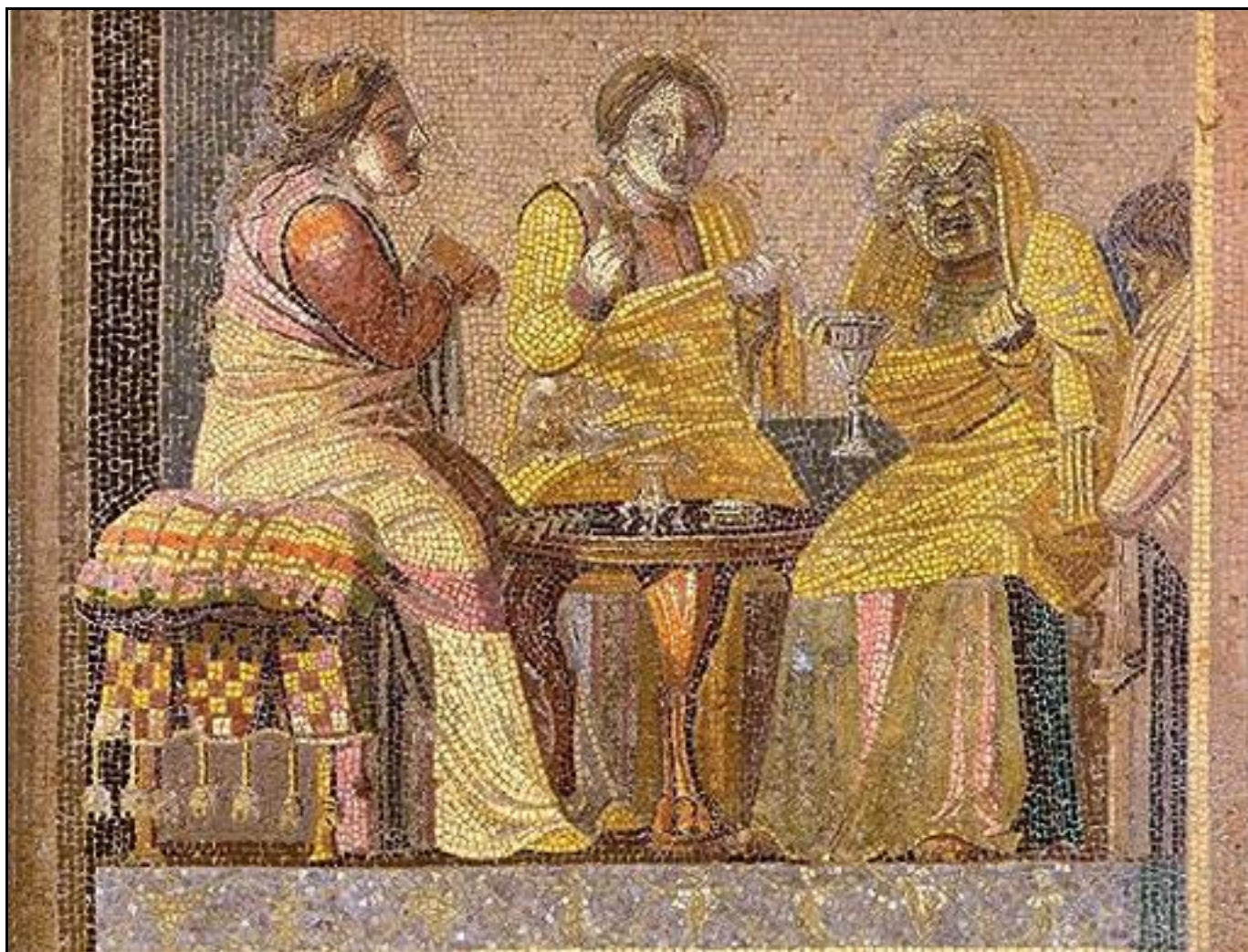
Η κωμωδία «Ο Δύσκολος» (γνωστή και ως «Ο Μισάνθρωπος» και «Ο Μισούμενος») είναι η μοναδική κωμωδία του Μενάνδρου που βρέθηκε ως ολοκληρωμένο έργο το 1957. Παρουσιάστηκε στα Λήναια το 316 π.Χ. και απέσπασε το πρώτο βραβείο.

Ήρωας του έργου είναι ο γέροντας Κνήμων που κατοικεί στα βουνά κοντά στη Φυλή, περιτριγυρισμένος από γείτονες φτωχούς και δυστυχισμένους τους οποίους αποστρέφεται. Μόνο με ένα πλάσμα μιλάει, την κόρη του. Αυτή και μια ηλικιωμένη γυναίκα αποτελούν την οικογένειά του, μια που έχει χωρίσει από τη γυναίκα του. Η τελευταία έχει ξαναπαντρευτεί και έχει αποκτήσει έναν γιο, τον Γοργία.

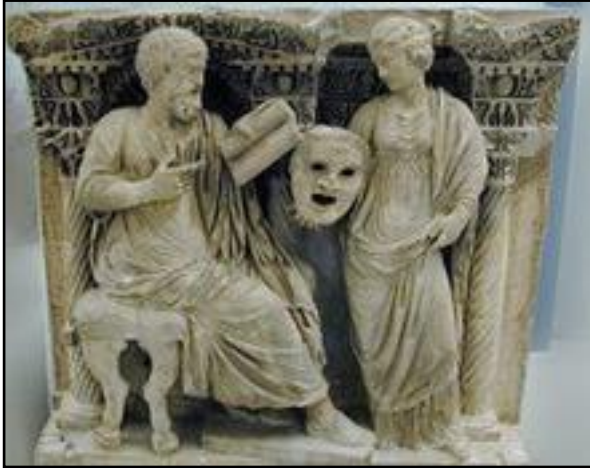
Κοντά στο σπίτι του Κνήμονα βρίσκεται το σπήλαιο του Πανός, το οποίο είναι τρόπον τινά τουριστικό αξιοθέατο και τόπος λατρείας, συγκεντρώνοντας κατά καιρούς πλήθος εύπορων Ελλήνων που πηγαίνουν εκεί να προσφέρουν τις θυσίες τους. Έτσι επισκέπτεται το σπήλαιο και ένας νεαρός από τη Φυλή, ο Σώστρατος, που βλέπει την κόρη του Κνήμονα και την ερωτεύεται. Δεν έχει όμως τρόπο να προσεγγίσει τον μισάνθρωπο

πατέρα της παρά τη βοήθεια που προσπαθεί να του παράσχει ο Γοργίας, ο ετεροθαλής αδελφός της αγαπημένης του. Ωσπου το φέρνει η τύχη και ο Κνήμων πέφτει σε ένα πηγάδι από το οποίο τον ανασύρουν και τον σώζουν ο Σώστρατος μαζί με τον Γοργία. Ο ηλικιωμένος αναγκάζεται έτσι όχι μόνον να συγκατατεθεί στο γάμο αλλά και, παρότι μισάνθρωπος, να παραστεί δια της βίας σε αυτόν – τον κουβαλούν με το ζόρι κάποιοι δούλοι.

ΑΛΛΟΙ

ΑΡΧΑΙΟΙ ΚΩΜΩΔΙΟΓΡΑΦΟΙ

Ο Κρατίνος ο Αθηναίος ήταν ένας από τους σημαντικότερους κωμωδιογράφους της αρχαίας Ελλάδας και ειδικότερα της αττικής κωμωδίας. Γεννήθηκε το 520 π.Χ. και πέθανε σε προχωρημένη ηλικία το 422 π.Χ. Δεν σώθηκε ολοκληρωμένο κανένα έργο του.

Αυτός όπως και ο Αισχύλος ανέπτυξαν τον αριθμό των υποκριτών στα θεατρικά έργα. Δημιούργησε είκοσι τέσσερα θεατρικά έργα μεταξύ των οποίων ήταν οι «Σάτυροι» (το 424 π.Χ.), για το οποίο έλαβε το 2ο βραβείο, (το 1ο είχε πάρει ο Αριστοφάνης με τους «Ιππείς»), οι «Χειμαζόμενοι» (το 425 π.Χ.), που μαζί με τους «Αχαρνείς» του Αριστοφάνη έλαβαν το 2ο βραβείο, ο «Διονυσαλέξανδρος», καθώς και η «Πυτίνη» την οποία και φέρεται να δίδαξε ο Κρατίνος σε μεγάλη ηλικία, περίπου 97 ετών, για την οποία έλαβε το 1ο βραβείο, ενώ την ίδια χρονιά ο Αριστοφάνης με τις «Νεφέλες» ήρθε τελευταίος. Σημειώνεται ότι το πρώτο του έργο φέρεται να το δίδαξε σε ηλικία 67 ετών. Συνολικά βραβεύτηκε εννέα φορές.

Γενικά ο Κρατίνος θεωρείται υπερβολικά δηκτικός και ορμητικός και το ύφος του εμφαντικό και επίσημο. Ακολουθούσε τον λυρικό τόνο, τα δε χορικά του υπήρξαν ιδιαίτερα δημοφιλή και λάμβαναν μέρος σε πολλές γιορτές. Λεγόταν πως ήταν μυημένος στον Ορφισμό και ήταν οπαδός του Βάκχου.

Ο **Εύπολις** (446 – 411 π.Χ.) ήταν αρχαίος Έλληνας κωμωδιογράφος που γεννήθηκε στην Αθήνα. Ήταν πολύ φίλος του Αριστοφάνη, μετά όμως μάλωσαν γιατί ο ένας κατηγορούσε τον άλλο για λογοκλοπή. Η πρώτη του κωμωδία είχε τον τίτλο «Μαρικός», όπου διακωμωδούσε τον δημαγωγό Υπέρβολο, τον φημισμένο για τον κυνισμό του.

Στα έργα του κτύπησε τους δημαγωγούς και τους σοφιστές. Έκανε αυστηρή κριτική σε καθετί που θεωρούσε ότι ήταν άσχημο. Έγραψε 14 κωμωδίες αλλά δεν διασωθηκε καμία.

Μερικά από τα έργα του ήταν: «Μαρικός», «Βάπται», «Είλωτες», «Αίγες», «Κόλακες», «Πόλεις», «Αντόλυκες», «Δήμοι» κ.ά.